

Ю. Є. ЮЦЕВИЧ

МуЗИКА

СЛОВНИК-ДОВІДНИК

Ю.Є. Юцевич

МУЗИКА

СЛОВНИК-ДОВІДНИК

Видання друге, доповнене і перероблене

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 85.31я2
УДК 78.01
Ю94

Рецензенти:
доктор мистецтвознавства, професор
В.Ф. Іванов
доктор педагогічних наук, професор
В.І. Дряпика

Юцевич Ю.Є.

Ю 94 Музика. Словник-довідник. — Вид. 2-ге, переробл. і доп. — Тернопіль:
Навчальна книга – Богдан, 2025. — 352 с., 77 нотних прикладів та малюнків.

ISBN 978-966-10-2152-4

У словнику пояснюється значення близько 2500 термінів з теорії, історії музики, акустики, музичного виховання, загальної та музичної психології й педагогіки, вокального мистецтва, хорознавства, інструментознавства і практики виконавства, фольклору й етнології, подається широке коло відомостей про жанри, стилі, музичні форми та засоби народної, духовної, класичної та сучасної музики. У стислій, лаконічній формі розповідається про історичні та сучасні значення термінів, їх походження та побутування.

Для учителів музики загальноосвітніх та музичних шкіл, студентів та викладачів вищих навчальних закладів, працівників наукових установ, видавництв, радіо і телебачення, а також усіх шанувальників музичного мистецтва.

ББК 85.31я2

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

© Юцевич Ю.Є., 2003
© Навчальна книга – Богдан,
макет, художнє оформлення, 2025

ISBN 978-966-10-2152-4

**Присвячується 100-річчю від дня
народження вченого-акустика, компо-
зитора, педагога
Євгена Омеляновича Юцевича**

Від автора

Пропонований словник музичних термінів є найповнішим з усіх існуючих довідників і містить близько 2500 статей з різних питань теорії, історії музики, музичного виховання, акустики, загальної та музичної психології й педагогіки, вокального мистецтва, хорознавства, інструментознавства і практики виконавства, фольклору й етнології, широке коло відомостей про жанри, стилі, музичні форми та засоби духовної, класичної, сучасної музики, джазу, попу, репу, кантрі, року тощо. Статті у стислій, лаконічній формі розкривають історичні та сучасні значення термінів. Якщо термін має кілька значень, кожному з них відповідає частина статті зі своїм порядковим номером. У словнику вживаються загальноприйняті скорочення. Так, якщо термін, що є назвою статті, повторюється в тексті, він позначається початковою літерою або літерами. Зміст окремих статей проілюстровано нотними прикладами та малюнками. Крім того, щоб уникнути дублювання і надмірної описовості матеріалу, до словника включено додатки, що сприяють повнішому розкриттю й унаочненню змісту статей. В кінці книжки наведено слова і терміни, що вживаються в навчальній та музичній літературі іноземними (переважно італійською) мовами, а також загальноновживані скорочення.

Перероблене видання словника музичних термінів, сподіваюся, стане надійним джерелом фахової інформації для вчителів музики загальноосвітніх і музичних шкіл, викладачів та студентів музично-педагогічних закладів, інститутів й училищ культури, керівників та учасників самодіяльних художніх колективів, численних шанувальників музичного мистецтва. Цей словник практично є найбільшим довідковим музичним виданням українською мовою, відтак дефініції, вміщені в ньому, можуть вважатись термінологічною нормою для викладання базового музичного компонента художньої освіти.

Під час доопрацювання словника були використані такі джерела: Енциклопедія українознавства, Музична енциклопедія та інші довідкові посібники, а також статті музикантів-педагогів, естетиків, музикознавців, фольклористів, навчальні програми та посібники з музики для загальноосвітніх і музичних шкіл, музично-педагогічних і музичних навчальних закладів.

Автор висловлює щире подяку за критичні зауваження, цінні поради та дружню допомогу, надану йому передчасно померлим В.С. Симоненком, академіками АПН України С.У. Гончаренком та І.А. Зязюном, докторами мистецтвознавства В.Ф. Івановим і В.Л. Клином, докторами педагогічних наук Б.А. Бриліним, В.І. Дряпікою, О.Я. Ростовським, кандидатами педагогічних наук Ю.А. Соколовським, Л.П. Філоненком, Є.М. Межуєвим та іншими фахівцями.

Усі зауваження й пропозиції читачів будуть з вдячністю прийняті та враховані в подальшій роботі над словником музичних термінів.

ПОЯСНЕННЯ ДО СЛОВНИКА

Музичні терміни у словнику викладені за абеткою і набрані жирним шрифтом з позначенням наголосів. Якщо термін має іншомовне походження, то в дужках вказується його приналежність до тієї чи іншої мови та іншомовне написання, а також пояснення терміна, наприклад:

ДЕМПФЕР (нім. ***Dampfer*** — глушник);

ІНТЕРВАЛ (від лат. ***intervallum*** — відстань);

ЛІРА (грец. ***Lyra***).

У тексті статей, як посилання, курсивом подано терміни, до яких слід звертатись для того, щоб розширити інформаційність статті.

В другому розділі словника після написання терміна мовою оригіналу подається в дужках його вимова, після цього розкривається значення, наприклад:

PIZZIKATO (піцикато) — щипком.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ НАЗВ МОВ:

англ. — англійська

болг. — болгарська

вірм. — вірменська

грец. — давньогрецька

груз. — грузинська

ест. — естонська

ісп. — іспанська

італ. — італійська

казах. — казахська

лат. — латинська

латис. — латиська

лит. — литовська

нім. — німецька

перс. — перська

польс. — польська

португ. — португальська

рос. — російська

рум. — румунська

санскр. — санскрит

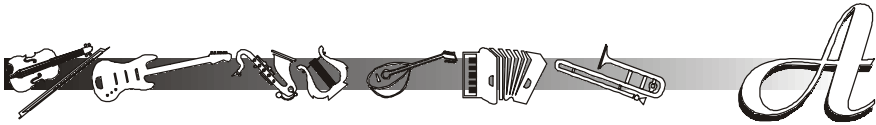
тюрк. — тюркські

угор. — угорська

фін. — фінська

франц. — французька

япон. — японська

А... АН... (грец. *a..., an...* — початкова частина слова зі значенням заперечення) — префікс на позначення заперечення, відсутності або недостатності означуваного явища, дії, процесу, властивості тощо.

АБЕ́ТКА МУЗЫ́ЧНА, алфавіт музичний — буквена система позначення звуків різної висоти, що виникла в Давній Греції не пізніше III ст. до н.е. На зорі Середньовіччя поряд з давньогрецькою буквеною нотацією застосовувались літери латинської абетки. Після введення у практику лінійної системи запису нот А. м. втратила своє значення і використовується як додатковий засіб позначення окремих звуків, акордів і тональностей.

АБРЕВІАТУ́РА (від лат. *abbrevio* — скорочую) — знаки скорочення і спрощення нотного запису. А. використовується для позначення повторень частини п'єси або окремих тактів, інструментів у партитурі, термінів, груп нот, подвоєння звуків, перенесення їх вгору або вниз на октаву. До А. також належать *мелізми* (див. *Додаток VI*).

АБСОЛЮ́ТНИЙ СЛУХ — здатність розпізнавати та відтворювати висоту будь-якого звуку без попереднього слухового настроювання. Відсутність А. с. не є перешкодою для навчання музики або композиторської діяльності.

АВАНГА́РДИЗМ (франц. *avant-garde*, буквально — передовий загін) — узагальнююча назва течій сучасного музичного мистецтва, яким притаманний розрив з традиціями класичної музики, пошук нових форм та виражальних засобів. До А. в музиці належать: *алеаторика*, *додекафонія*, *електронна*, *конкретна*, *пуантилістична*, *сонористична* та ін. музика. Найвідоміші представники А.: Л. Берію, С. Буссотті, П. Булез, Л. Ноно, П. Шеффер, К. Штокгаузен та ін.

АВАНГА́РДНИЙ ДЖАЗ — умовна назва стилів та напрямків джазу, спрямованих на модернізацію музичної мови, оволодіння новими, нетрадиційними виражальними засобами та технічними прийомами. До А. д. належать: *фрі джаз*, *«третья течія»*, *електронний джаз*, деякі експериментальні форми *хард-бопу*, *кул-джазу*, *модального джазу* тощо.

АВАНГА́РДНИЙ РОК — умовна назва музичних стилів та напрямків, які увібрали все, що набуло розвитку в сучасній рок-музиці під впливом синтезу власне року, джазу, фолку тощо. Терміном А. р. також позначаються нетрадиційні музичні форми сучасної молодіжної культури.

АВЛЕ́ТИКА — мистецтво гри на *авлосі*.

АВЛО́ДІЯ — спів у супроводі *авлоса*.

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
книги.